

**VATANPARVARLIK - VATANIMIZ , UNING AN`ANALARI, TILI VA
MADANIYATIGA MUHABBAT VA HURMAT.**

Ibragimov Muslim Artkmashrabovich
Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada integrativ yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida vatanparvarlikni rivojlantirishning dolzarbligini asoslangan.

Kalit so'zlar: integrativ yondashuv, jismoniy tarbiya o'qituvchisi, vatanparvarlik, tamoyillar

Har qanday davlatning rivojlanishi bir qator ob'ektiv va sub'ektiv omillar bilan belgilanadi va zamonaviy sharoitda sub'ektiv omilning roli sezilarli darajada ortib bormoqda. Butun jamiyatning izchil rivojlanishi ko'p jihatdan jamiyatning har bir a'zosining ongli darajasiga, uning mamlakat oldida turgan vazifalarga munosabatiga bog'liq. Vatanparvarlik g'oyalarini yoshlarimiz ongiga singdirish, avvalambor oiladan boshlanadi. Ona Vatan, Vatanga muhabbat, Vatan tuyg'usi kabi ilk tushunchalar ham avvalo, oila muhitida shakllanadi. Bu jarayon bobolar o'giti, ota ibrati va mehri orqali amalga oshadi.

Inson o'zligini anglashi, nasl-nasabini bilgani sari yuragida Vatanga muhabbat tuyg'usi ildiz otib, yuksala boradi. .

Vatanparvarlik g'oyalarini yoshlarimiz ongiga singdirish, avvalambor oiladan boshlanadi. Ona Vatan, Vatanga muhabbat, Vatan tuyg'usi kabi ilk tushunchalar ham avvalo, oila muhitida shakllanadi. Bu jarayon bobolar o'giti, ota ibrati va mehri orqali amalga oshadi. Inson o'zligini anglashi, nasl-nasabini bilgani sari yuragida Vatanga muhabbat tuyg'usi ildiz otib, yuksala boradi. Bu ildiz qancha chuqur bo'lsa, tug'ilib o'sgan yurtga muhabbat ham shu qadar ortadi. Vatanparvarlik g'oyalarni yoshlar qalbi va ongiga singdirishda ta'lim va tarbiyaning turli shakllari ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Insonni Vatanga muhabbat, o'z yurtining ilg'or taraqqiyotiga shaxsiy mehnati bilan hissa qo'shish istagini shakllantirishga qaratilgan vatanparvarlik tarbiyasi muhim o'rin tutadi. Vatanparvarlik - bu Vatanimiz xalqiga, uning an`analariga, tili va madaniyatiga muhabbat va hurmat bilan qarash hamda uni rivojlantirishga o'z xissasini qo'shish, uning haqiqiy jonkuyari bo'lishdir.

Ilmiy-pedagogik adabiyotlar va ta'lim muassasalari amaliyoti tahlili shuni ko'rsatadiki, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga yetarlicha e'tibor berilmayapti. Bo'lajak jismoniy -tarbiya o'qituvchilari «Vatan», «Bizning shahar», «O'zbekistonnig poytaxti Toshkent», «qishlog'imizning

eng yaxshi kishilari» va shunga o'xshash mavzular bo'yicha olib boradigan ta'lim-tarbiya ishida tadbirlar o'tkazib borishi muhimdir.

Qolaversa, o'tgan davrlarda jamiyatimiz rivojida tarbiyaviy ishning ushbu sohasida to'plangan boy tajribadan yangi sharoitlarda to'liq foydalanish mumkin emas, bu esa vatanparvarlik tarbiyasi masalalari bo'yicha falsafiy-pedagogik merosni qayta ko'rib chiqishni va uning zamonaviy nazariy asoslarini ishlab chiqishni taqozo etadi.

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi tomonidan qabul qilinayotgan qonunlar, Prezident farmonlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari, oila-nikoh munosabatlari, xotin-qizlar va bolalar huquqlari bo'yicha xalqaro konvensiyalar va deklaratsiyalar va boshqa huquqiy xujjatlarning mohiyatini chuqur anglash hamda o'z faoliyatlari jarayonida amal qilishga erishish jamiyatning huquqiy savodxonligini oshirishning garovidir. Buning uchun bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini huquqiy ongi va dunyoqarashi darajasini rivojlantirish mexanizmini yaratish va amaliyotga keng tadbiriq etish zarur. Chunki, huquqiy madaniyat darajasi yuksak jamiyatda oila, ona, ota va bola huquq va burchlari hamma vaqt Konstitutsiya bilan himoya qilinib, oila ajrimlariga, oilada uchraydigan sharqona ahloq normalariga zid sodir etiladigan ba'zi hatti-harakatlarga yo'l qo'yilmaydi. Bu borada davlatimiz tomonidan amalga oshirilayotgan ishlar butun dunyo tinchliksevar xalqlarning diqqat-e'tiborini jalb qilmoqda.

K.Usmonov fikricha, vatanparvar bo'lish – bu faqat Vatanni sevish bilangina kifoyalanmaydi. Qolaversa, sevgi mohiyatan chin insoniy tuyg'u hisoblansa-da, insonni sevish bilan Vatanni sevish o'rtasida farq bor. Bizning fikrimizga ko'ra, vatanparvarlikni tarbiyalash va axloqiy va irodaviy fazilatlarni (halollik, adolat, mas'uliyat, mehnasevarlik, intizom, xayrixohlik, qat'iyatlilik, maqsadlilik, jasorat, iroda) shakllantiradigan sport faoliyati harbiy yoshdagi yigitlarda Vatanga muhabbat va ularning sport mashg'ulotlari uchun yuqori mas'uliyat hissini rivojlantiradi.

Bizning tadqiqotimizda tizimli faoliyatga, texnologik yondashuvlarga asoslangan va metodologiyaning o'ziga xos ilmiy darajasida ularni konkretlashtirishni ifodalovchi integrativ yondashuvi asos bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqotimizda ushbu yondashuvdan foydalanish zarurati quyidagi zanjirning bosqichma-bosqich shakllanishi bilan bog'liq: vatanparvarlik va tarixiy bilimlar tizimi - vatanparvarlik tuyg'ulari - vatanparvarlik e'tiqodlari - qadriyatlar - mas'uliyat hissi - qobiliyat va xohish, talabalarga vatanparvarlik tajribasini etkazish. Integrativ yondashuvning mohiyati pedagogika universitetining gumanitar, tabiiy fanlar va maxsus fanlarni o'rganishning birligidan iborat bo'lib, bu vatanparvarlik yo'nalishi bo'lgan talabalarni muvaffaqiyatli kasbiy va pedagogik tayyorlash uchun asos yaratadi.

Integrativ yondashuv haqida asoslar keltirishda avvalo integratsiya tushunchasiga to'xtalib o'tish lozim. V.V.Krayevskiy fikricha, integratsiya – bu

(lotincha integratio soʻzidan olingan) birlashish va qayta tiklash boʻyicha taʼlim tizimining bir-biridan ajratib turuvchi elementlarining yagona butunligiga birlashtirish oʻzaro bogʻliqlik va bir birini toʻldirish asoslari. V.I.Kagan integratsiya jarayonining mazmuniy xususiyatlarini ajratib koʻrsatadi. Bularga quyidagilar kiradi: mantiqiy va mazmuniy asos, geterogen elementlar, darajalar, masshtab, shakl.

Pedagogik jarayonga integrativ yondashuv insonga yaxlit pedagogik usul orqali taʼsir koʻrsatish bilan tavsiflanadi. Bunday yondashuv taʼlim va tarbiya jarayonlarining mazmuni bilan bir qatorda faoliyatning tegishli usullari, shakllari va vositalarni bilishni ham nazarda tutadi. Integratsiya pedagogik yondashuvlardan biri sifatida talaba shaxsiyatining qadr-qimmatini, uning tengligi va erkinligini tan olish, jamoaviy ijodiy mehnat muhitini yaratishga asoslangan munosabatlarni tashkil etishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Badelbayeva Y.O. Integrativ yondashuv asosida professor-oʻqituvchilarning madaniy kompetentligi va kasbiy tayyorgarligini taminlash mazmuni va ularni tanlash prinsiplari. // “Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy axborotlari” ilmiynazariy jurnali, ISSN 2181-9580, №6, 2022. – B. 144-155. (13.00.00. №32)
2. Абросимова Г.В. Интегративно-компонентный подход к процессу подготовки будущего учителя к педагогическому творчеству // Новые исследования в педагогических науках. Вып.1. М., 1991. - С.62-64.
3. Балтабаев М.Х. Педагогическая культурология: учебное пособие. – Алматы: РНК, 2000. – 268 с.
4. Безрукова В.С. Педагогическая интеграция: Сущность, состав, механизм реализации // Интегративные процессы в педагогической теории и практике. Свердловск: СИПИ, 1990. 188 с.
5. Гревцева Г.Я., Циулина М.В., Болодурина Э.А., Банников М.И. ИНТЕГРАТИВНЫЙ ПОДХОД В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ ВУЗА // Современные проблемы науки и образования. – 2017. – № 5.; URL: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=26857> (дата обращения: 22.11.2023).
6. Дурай-Новакова К.М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности: Дис.д-ра пед. наук. М., 1983. - 340 с.
7. Каган М.С. Философия культуры. – СПб.: ТОО ТК "Петрополис", 1996. – С. 183.
8. Сериков Г.Н. Самообразование: Совершенствование подготовки студентов. Иркутск: Изд-во Иркут.ун-та, 1991. - 232 с.
9. Яковлева Н.М. Теория и практика подготовки будущего учителя к творческому решению воспитательных задач: Автореф. дис. . д-ра пед. наук. Челябинск, 1992. - 37 с.